

883. Romae concedi solent dimissoriae « primo pro prima tonsura, aut etiam pro quatuor minoribus ordinibus, duabus tamen vicibus suscipiendis. Deinde post susceptos minores, ac anno interstitiorum elapso, pro solo subdiaconatu, vel etiam pro tribus sacris, *servatis temporum interstitiis*, vel (si adsit causa dispensandi) *interstitiis minime servatis, super quibus justis de causis dispensamus* »; Honorante, *cap. XIV, not. I.* Si dimissoriae dantur *pro ordinibus*, aut etiam *pro omnibus ordinibus*, non valent pro sacris (1), nisi forte dimissoriae datae sint acolytho. Datae pro ordine superiore valent etiam pro inferiori forte non recepto (2); sed hic casus vix possibilis est, cum episcopus in eisdem testari debeat de ultimo ordine recepto.

884. Possunt et solent dari ad tempus limitatum duorum, quatuor, et ad summum sex mensium (*n. 730*). Secretaria Cardinalis Vicarii in Urbe illas concedit pro tonsura ad duos, pro minoribus ad quatuor, et pro quolibet sacro ad sex menses (3). Sane dimissoriae continent testimoniales (*n. 864*) quae ad longum tempus valere nequeunt (*n. 676*). Elapso autem tempore apposito, dimissorias viribus carere, palam est. Honorante, *cap. VI, not. II*, merito censet dimissorias datas pro proximiori ordinatione protrahi posse ex juxta causa ad alia tempora, dummodo constet bonos mores perseverare. Quod si dentur sine ulla temporis limitatione, dimissoriae valent in indefinitum, donec non revocentur; sed post longum tempus necessariae erunt aliae litterae testimoniales, nisi aliunde constaret de continuatione proborum morum. Ceterum vide *cit. n. 730*.

885. Ex dictis facile intelligitur quid in litteris dimissoriis exprimi debeat. Nimirum, ut verbis utamur concilii provincialis Mediolanensis III, episcopus proprius « haec adscribat et testata faciat: vitae in primis probitatem, doctrinam qua idoneus, examine habito, iudicatus est, ecclesiasticum ordinem quo est proxime initiatus, tum praeterea

(1) Honorante, *cap. VI, not. II*; Monacelli, *p. I, tit. IV, form. V, n. 4*; Schmalz., *I, XI, n. 50*; Pirhing, *n. 66*.

(2) S. Alph., *VI, n. 788, not. 10*.

(3) Honorante, *cap. XIV, not. II*.

natales, aut dispensationem, si quam super illis obtinuerit. Si vero majori ordini adscribendus est, aetatem item et titulum sufficientemque censum beneficii, vel pensionis, vel patrimonii quod ille habet. Quicumque clericus non huiusmodi litteras attulerit, quibus ea omnia adscripta testataque fiant, ne adscribatur, perinde ac si nullas episcopi sui litteras dimissorias impetravit ». Praeterea exprimat causa qua episcopus proprius nequit per se ipsum ordinem conferre (1), exceptis dimissoriis, quae dantur exteris in dioecesi episcopi ordinaturi commorantibus, quia tunc manifesta est causa, scilicet absentia a propria dioecesi; et exceptis etiam dimissoriis quae dantur suis subditis a Cardinali episcopo suburbicario qui non habet suffraganeum (2), quia tunc etiam manifesta est causa, nempe quia Cardinalis Romae residens in dioecesi ordinationes non habet (3). Imo consuetudine in nonnullis locis receptum est ut nulla causa exprimat (4). Item exprimantur gradus clericales pro quibus dimissoriae conceduntur, necnon tempus ad quod valiturae sunt, et episcopus qui illos gradus collaturus est. Si dantur a vicario generali, exprimi insuper debet quod concedens habet mandatum speciale, aut quod episcopus agit in remotis (5); si a vicario capitulari, quod lapsus est annus a die vacationis, vel quod promovendus est aetatus; si ab episcopo beneficii, quod beneficium sufficientes redditus habet. Tandem dimissoriae debent esse subscriptae ab episcopo concedente (6), vel ejus vicario generali, aut vicario capitulari, necnon a cancellario, licet omissio subscriptionis cancellarii nullitatem non secumferat (7). Formulam harum litterarum habes in *Alleg. II*.

886. Cum igitur dimissoriae contineant testimoniales,

(1) Honorante, *cap. VI, not. II*; Monacelli, *l. c., form. I, n. 2*, ex Conc. Trid., *cit. sess. VII, cap. XI, de ref.*

(2) Honorante, *l. c.*

(3) Honorante, *l. c.*

(4) Schmalz., *I, XI, n. 50*.

(5) Honorante, *l. c.*; Barbosa, *De officio et pot. episc., Alleg. VII, n. 9*.

(6) Hallier, *l. c., art. XI, § III*.

(7) Honorante, *l. c. circa finem*.

sequitur praelatum proprium non posse easdem concedere, nisi prius habitis testimoniis veluti si ipse per se ordines conferre debuisset (*n. 713*). Consuetudo dandi dimissoriales absque ulla praevia inquisitione, est procul dubio corruptela. Quod si candidatus fuit per notabile tempus absens, quomodo praelatus proprius sese gerere debeat pro hoc dando testimonio, vide *n. 677*.

Utrum vero pro concessione harum litterarum aliquid exigi possit, vide Scholion II in fine hujus capituli.

887. In *cap. 1, De temporibus ordinationum*, in 6°, agitur de clericis ultramontanis qui petunt promoveri ab aliquo Italiae episcopo. Cum enim saepe contingeret quod nonnulli clerici, vinculo excommunicationis adstricti, aut apostatae, aut irregulares, aut alias ordinum sacrorum susceptionis indigni, suam patriam, in qua de his habebatur notitia, fugientes, se ad ordines promoveri in remotis regionibus procurarent, Clemens IV, *l. c.*, statuit ut nullus episcoporum Italiae de cetero aliquem ultramontanum clericum ordinare praesumat, nisi habeat specialem licentiam a Sede Apostolica, vel ab episcopo originis aut beneficii: quam licentiam hic dare debet per litteras patentes causam rationabilem continentes cur ipsum nolit aut nequeat ordinare. Hanc decretalem confirmavit et ampliavit Urbanus VIII in const. *Secretis*, 11 Dec. 1624, praecipiens has dimissorias debere esse recognitas, probatas et subscriptas a Nuntiis Apostolicae Sedis in illis partibus (seu a collectoribus), et horum subscriptiones debere esse examinatas, recognitas et approbatas a Cardinali Urbis Vicario. Hodie Nuntii Apostolici has dimissorias litteras de facto recognoscere, probare et subscribere amplius non solent. In hoc casu promovendus recursus habere debet ad Summum Pontificem pro dispensatione ab hujusmodi recognitione, et quia ipsorum preces regulariter remittuntur arbitrio Cardinalis Urbis Vicarii, « hic ut plurimum dispensat ut, loco dictae recognitionis et approbationis Nuntiorum, a testibus nationalibus fide dignis in Secretaria Tribunalis recognoscantur; qui testes, iisdem dimissorialibus prius inspectis ac mature consideratis, testari debent, medio eorum juramento, earundem sub-

scriptionem et sigillum esse episcopi dictas dimissorias concedentis, et ne etiam in hoc fraus et dolus interveniat, non quicumque testes admittuntur, sed sacerdotes, vel saltem clerici in sacris constituti, ejusdemque episcopi negotia in Urbe agentes; quibus deficientibus alii testes adhibentur, de quibus nulla sit suspicio falsitatis dicendae, quique causam scientiae reddere valeant ». Honorante, *cap. X, not. II*. Haec constitutio Clementis IV et Urbani VIII non comprehendit insulas Italiae adjacentes (1). Insuper haec constitutio, cum loquatur de dimissorialibus, probabiliter non respicit testimoniales quas episcopus ultramontanus dat clerico ultramontano ordinando ab episcopo Italo qui proprius evasit, licet etiam pro his testimonialibus praxis Secretariae Tribunalis Cardinalis Vicarii supradescriptas solemnitates requirere soleat (2).

888. Semel autem valide concessae dimissoriae non extinguuntur resoluta jure dantis, nec suspenduntur, eo suspensio: sunt enim gratia facta (3). Hinc e. g. dimissoriae concessae a vicario capitulari valent, etsi novus episcopus jam possessionem ceperit sui episcopatus; dimissoriae datae ab episcopo valent etiam post illius mortem, etsi datae, sed nondum expeditae fuerint, et vicarius capitularis potest eas libere expedire (4), et si longum tempus effluerit, satis est ut vicarius capitularis det litteras testimoniales, quas dare potest etiam infra annum a vacatione sedis (*n. 710*). At cessant non solum elapso tempore definito, sed etiam si concedens illiusve superior, e. g. episcopus in ordine ad dimissorias vicarii generalis, aut successor, e. g. episcopus aut vicarius capitularis in ordine ad dimissorias praedefuncti episcopi, eas revocaverit; quae tamen revocatio, ut valeat, debet intimari vel dimisso, vel episcopo cui potestas ordinandi facta fuerat. Tandem cessant quoque si dimissus

(1) Honorante, *l. c.*, not. III.

(2) Honorante, *l. c.*, not. IV.

(3) D'Annibale, III, § 157, not. 12; Vecchiotti, III, § 23; Sanchez, *De matr.*, XIII, XXVIII, n. 83; Barbosa, *l. c.*, n. 24; Salmant., *cap. IV*, n. 58; S. Alph., VI, n. 787, cum communi.

(4) Honorante, *cap. VI, not. II*; Barbosa, *l. c.*, n. 23; Lucidi, *p. II*, sect. 100, citans S. C. C. in *Mexicana*, *Litt. dimiss.*, 24 Apr. 1700.

eisdem renuntiaverit, ipso concedente, vel illius successore aut superiore acceptantibus.

889. Quaeritur num Ordinarius valeat dimissorias absentibus denegare? Quid juris si praelatus ascensum ad ordinem superiorem candidato ex informata conscientia denegat, vidimus *n. 616 sequ.*; modo igitur expendimus casum quo, licet Ordinarius ex informata conscientia superioribus ordinibus candidatum indignum non iudicet, tamen dimissorias dare recusat. Jam vero episcopus ita agens sine gravi iustaque causa, laudandus certe non foret; si scilicet candidatus ex justa causa abest, nec sine incommodo gravi potest in dioecesim redire, aut ordinationem differre. Candidatus autem non ideo posset ab episcopo alieno sine dimissoriis proprii Ordinarii ad altiorem gradum promoveri, sed unice haberet recursum ad Sedem Apostolicam. Haec, re expensa, si revera Ordinarius irrationabiliter dimissorias recusavit, vel mandat episcopo ut dimissorias concedat, vel ex plenitudine suae potestatis, quin ad aliam dioecesim promovendus transeat, facultatem impertitur ordinem suscipiendi sive a determinato episcopo, sive a quocumque catholico antistite.

890. Huc spectat responsio S. C. C. in *Aniciensi, Ordinationis*, 23 Mart. 1878, *per summaria precum*. In dioecesi Aniciensi adest inter alias rite Romae revisas, haec lex provincialis: « Alumni ecclesiastici per duos annos juxta methodum scholasticam et summa quidem animi applicatione philosophiae studeant ». Jam vero clericus Petrus S., uno tantum philosophiae emenso anno, discessit e dioecetano seminario ac dioecesi, quia rigidum illius loci clima sustinere haud poterat et quia speciali indigebat victu ob morbum quo afflictabatur; et Romam petiit ubi in Gregoriana Universitate studiis theologicis sedulam impendit operam. Cum autem tempus urgeret recipiendi sacros ordines, ne militare servitium agere cogeretur, pluries, sed frustra litteras dimissoriales a suo episcopo postulavit. Tandem supplicem libellum Summo Pontifici obtulit petens licentiam recipiendi ab alio episcopo sacros ordines usque ad presbyteratum inclusive. Episcopus, rogatus a S. C. C., reposuit

se litteras dimissorias dare noluisse ob violatam synodalem dispositionem; ceterum nil habere contra mores et agendi rationem oratoris, cui alias proposuit litteras excardinationis, ut ad aliam dioecesim, si vellet, convolaret. S. C. censuit: « Pro facultate ad hoc ut orator a quovis catholico episcopo, servatis ceteris de jure servandis, ad sacros ordines usque ad presbyteratum inclusive promoveri possit, facto verbo cum SSmo ».

891. Pro majori declaratione eorum quae huc usque de dimissoriis diximus, aliarumque doctrinarum, juvat heic referre causam *S. Miniatis et Collen., Ordinationis*, S. C. C. propositam die 20 Mart. 1830. Franciscus B., e dioecesi S. Miniatisa primis adolescentiae annis ecclesiasticae militiae nomen dedit a suo episcopo recipiens primam tonsuram duosque primos minores ordines. Sed deinde mores in pejus mutavit ita ut episcopus ei interdiceret clericalem gestare habitum; imo deinde rem habuit cum muliere quam amabat; et licet hoc crimen aliquando delituerit, progressu tamen temporis ex mulieris partu innotuit apertissime. Hinc criminale S. Miniatis tribunal oeconomice et sine forensi strepitu, praeter mulctam scutorum centum et quinquaginta quam ad reficiendas partus expensas jam antea Franciscus luerat, eundem in exilio damnavit. Discessit Franciscus in dioecesim Collensem ibique commorans adeo indubia dedit poenitentiae jugisque emendationis suae argumenta, ut eum Collensis episcopus in dioecesanum seminarium cooptaverit et quibusdam ejusdem seminarii adolescentibus praefecerit. Quod ubi novit S. Miniatis episcopus, suarum duxit esse partium litteras ad Collensem dare episcopum ut ipsum de patrato a Francisco fornicationis crimine et de anteactae ejus vitae ratione certiore faceret. Non multum vero post temporis rogatus idem S. Miniatis episcopus ut Collensi episcopo veniam tribueret qua hic posset in Franciscum omnes spiritualis jurisdictionis actus exercere eumque habere veluti suae dioecesis clericum, annuit votis, petitam remittens generalem cessionem. Hanc episcopus Collensis habens pro dimissoriis, Franciscum promovit primum ad reliquos duos minores ordines et deinde

ad subdiaconatum. Sed cum postea Franciscus de suae ordinationis canonicitate dubitaret, adiit S. Poenitentiarium ut absolveretur a censuris et irregularitate in quas se incidisse arbitrabatur, et ut eidem permitteretur officia subdiaconatus obire, et altiores ordines ab episcopo Collensi recipere: pro quo ultimo puncto S. Poenitentiarium eum remisit ad S. C. C.

Jam vero in folio S. C. haec leguntur:

« In primis exploratissimum in jure est nulli episcopo licere quempiam ad sacros promovere ordines, nisi quem sibi habeat subditum ratione aut originis, aut beneficii, aut familiaritatis, aut domicilii. *Conc. Trid., sess. XXIII, cap. VIII, de ref.* Cum autem nostro in themate nulla prorsus neque de originis, neque de beneficii, neque de familiaritatis titulo institui quaestio possit, de titulo domicilii dumtaxat quaestionem instituamus oportet. Jam vero Collensi episcopo nulla certe adest ratio qua clericum Baldereschi domicilii titulo ad sacros ordines promovere valeat. Subditus enim ratione domicilii is tantum esse intelligitur *qui licet alibi natus fuerit, etc.* (verba const. *Speculatores* vide n. 828). Quae quidem conditiones tam necessario intersint oportet ad verum legitimumque comparandum domicilium pro suscipiendis sacris ordinibus, ut alterutra deficiente, animus in aliquo loco perpetuo manendi non praesumatur: S. C. in *Lunen. Sarzanen. Sacrae ordinationis, 29 Maii 1824, § Contendit*, et in *Spoletana et Fulginaten., Ordinationis, 27 Maii 1826, § Nulli*. At clericus Baldereschi nec per decennium in Collensi dioecesi immoratus fuit, neque ibi ullam bonorum partem transtulit, neque juramentum se vere et realiter animum habere perpetuo ibidem permanendi emisit, sed tantummodo per quatuor circiter annos praefecti munere in Seminario functus est. Cum igitur neque ratione domicilii Collensi episcopo subjiciatur, nequit profecto absque dimissorialibus sui episcopi litteris ad sacros ordines promoveri.

» Et sane *Conc. Trid., sess. XIV, cap. II et III, et sess. XXIII, cap. VIII, de ref.*, vetuit ne quis alienum subditum seu extraneum absque proprii antistitis venia, idest di-

missorialibus litteris, ordinare audeat, eandemque legem gravissimis sancivit poenis.....

» Neque juvat objicere, Collensem episcopum litteras ab S. Miniatis antistite accepisse, quibus facta sibi fuerat potestas spiritualem jurisdictionem in clericum Baldereschi exercendi eumque habendi veluti suae dioecesis clericum. Cum enim dimissoriales eae tantum nuncupentur litterae quae traditam expriment facultatem ut alter episcopus valeat extraneo a sua dioecesi clerico sacros ordines conferre, *Monacel., tom. I, tit. IV, form. III; S. C. in Pientina seu Ileinensi, Ordinationis, 8 Aug. 1833, § Nec vero*, hinc necesse profecto foret ut in iisdem litteris quas S. Miniatis antistes Collensi dedit episcopo, peculiaris de collatione ordinum sermo institueretur. Atqui S. Miniatis antistes, etsi amplissimam Collensi episcopo cessionem remisit, nullam tamen in eadem cessione de conferendis clerico Baldereschi ordinibus mentionem habuit. Non videtur proinde dimissoriales dedisse litteras.....

» Praeterea etsi domicilii titulo ac proinde absque dimissorialibus litteris clericus Baldereschi ordinari ab Collensi antistite posset, ratione tamen originis testimoniales S. Miniatis episcopi litterae ad licitam ordinationem necesse omnino est ut accedant... Huic tamen legi non videtur profecto satisfacere tum ea cessio quam S. Miniatis antistes ad Collensem remisit episcopum, tum ea litterarum ratio qua iidem antistes saepius invicem usi sunt. Cum enim illegitimus quisque irregularitatis impedimento laboret, nec, juxta sanctionem Bonifacii VIII in *cap. 1, De filiis presbyt., in 6º*, promoveri ad ordines debeat, hinc ab S. Miniatis episcopo aliqua saltem aut in litteris aut in cessione de legitimis natalibus facienda mentio erat, ut episcopo Collensi illius clerici conditio ad Innocentianae constitutionis tramites innotesceret. Neque vero minus necessarium censi potest testimonium de legitimis natalibus clerici Baldereschi, propterea quod apertissime constet eundem minores ordines jamdiu recepisse. Siquidem praecedens minorum ordinum susceptio non satis probat clericum ex justis nuptiis procreatum fuisse, cum illegitimus possit

ab episcopo effici habilis ad ordines dumtaxat minores, juxta *cit. cap. 1, De filiis presbyter., in 6°*. Deinde S. Miniatis episcopus neque in iis quas ad Collensem antistitem misit litteris de legitima clerici Baldereschi aetate sermonem instituit. Tandem testimoniales litterae eae tantum esse dicuntur, quae continent testimonium, quod clericus promovendus sit dignus cui tales ordines conferantur, *S. C. in Pientina seu Ilcinensi, Ordinationis, 8 Aug. 1833, § Nec vero*. Quin imo testimoniales istae litterae ut Sacro Concilio Tridentino satisfaciunt, eo spectare oportet, ut probatum testatumque reddant vitae meritum idoneum ad tales ordines suscipiendos, prout singulos eorum gradus decet. Quod quidem etsi non expresse Innocentiana constitutio praecipiat, implicite saltem praecepisse et confirmasse dicendum est, quippe quae prodiit ad restituendam firmissime retinendam disciplinam a Tridentinis Patribus constitutam, *S. C. in eadem Pientina, § Satis*. Quamobrem cum S. Miniatis episcopus non modo nullam de ordinibus ac de moribus ad suscipiendos ordines idoneis mentionem habuerit, verum etiam, postquam clericus Baldereschi e propria exulaverat dioecesi, de admissio fornicationis crimine Collensem antistitem docuerit, testimonialibus eundem clericum prosequi litteris noluisse apertissime constat ».

Propositis dubiis: « 1° An subdiaconus Baldereschi ordinari possit ab Collensi episcopo absque litteris dimissorialibus episcopi S. Miniatis in casu. Et quatenus affirmative: 2° An idem subdiaconus ordinari possit absque litteris testimonialibus episcopi S. Miniatis in casu »; *S. C. reposuit die 24 April. 1830: « Ad 1um et 2um affirmative, facto verbo cum SSmo »*. Haec ultima clausula satis indicat responsionem affirmativam datam fuisse per dispensationem ratione circumstantiarum; folium autem supra citatum disciplinam canonicam exponit.

892. Haec de litteris dimissoriis. Notanda autem in fine est specialis dispositio pro clericis exteris Romae commorantibus. Nam clerici saeculares exteri in Urbe commorantes a quatuor et amplius mensibus possunt a proprio episcopo ordinari; insuper possunt dimitti vel ad Cardinalem

Urbis Vicarium, vel ad quemlibet alium episcopum; sed in hoc ultimo casu ordinatio fieri nequit nisi candidatus, praeter dimissoriales sui episcopi, obtinuerit licentiam a Cardinali Urbis Vicario, praevio examine. Id probant et declarant quae referimus *n. 914 sequ.*

b) Quando adest apostolicum privilegium.

893. Jam diximus *n. 792 R. P.* posse episcopo dare licentiam alienum subditum ordinandi. Porro hoc apostolicum privilegium potest diversis modis concedi.

894. Aliquando permittitur *candidatis* ut a determinato episcopo alieno promoveantur absque licentia episcopi proprii vel ab episcopo alieno habeant litteras dimissorias. Exemplum habes *n. 891*. Ita etiam alumni collegii apostolici Germanici-Ungarici in Urbe ordinantur a Cardinali Urbis Vicario vel ab alio de ejus licentia, absque dimissoriis priorum Ordinariorum, ex privilegio habito a Gregorio XIII per bullam *Ex collegio, Kal. Apr. 1584*. Hoc idem habuerunt deinde in Urbe alumni collegii Scotorum ex privilegio concessa a Clemente VIII, confirmata a Paulo V per const. *Pastoralis officii, 3 non. Sept. 1603*; alumni collegii Anglorum a Gregorio XIII per const. *Quoniam*, confirmatam postea a Paulo V per constitutionem mox citatam; tandem alumni collegii Hibernorum ab Urbano VIII per const. *Piis, prid. id. Apr. 1631(1)*; et nobis relatum est hoc eodem indulto gaudere alumnos utriusque collegii Americani.

895. Aliquando eisdem *candidatis* datur licentia ut a quocumque antistite catholico ejusdem ritus prima tonsura et ordinibus insigniri valeant; quae licentia appellari solet *facultas de promovendo a quocumque*. Si de saecularibus sermo sit, hanc facultatem, ex Urbani VIII const. *Ad uberes, 18 Maii 1638*, habent, cum dimissorialibus Cardinalis Praefecti S. C. de Prop. Fide, et licentia Cardinalis Vicarii, si ordinatio fit in Urbe, alumni et convictores aliique collegii de Propaganda Fide post triennium (2), et alumni Graeci

(1) Honorante, cap. XVII.

(2) Honorante, cap. XVII.

collegii Graeci in Urbe (1). Pariter hanc facultatem novus Pontifex initio sui pontificatus concedere solet suis familiaribus, prouti legitur § 8 in libello typis impresso ubi omnia privilegia dictis familiaribus concessa recensentur. Refert etiam Riganti, *l. c.*, n. 323, Clementem, XI indulsisse Antonio Ulrico duci Brunsvicensi et Luneburgensi septuagenario majori, ut sine litteris dimissoriis sui Ordinarii a quocumque, quem maluisset, catholico antistite tonsuram et ordines reciperet. Item descendentes ex familia de Ghisleriis, nempe ex Michaele de Ghisleriis, possunt a quocumque catholico antistite ad ordines promoveri etiam extra tempora, ex S. Pii V const. *Romana Ecclesia*, quarto Kal. Aug. 1566 (2).

896. Porro de his facultatibus a Sede Apostolica concessis Conc. Trid., *sess. VII, cap. XI, de ref.*, statuit: « Facultates de promovendo a quocumque non suffragentur, nisi habentibus legitimam causam ob quam a propriis episcopis ordinari non possint in litteris exprimendam; et tunc non ordinentur nisi ab episcopo in sua dioecesi residente, aut pro eo pontificalia exercente, et diligenti praevio examine ». Illa verba: *Facultates... exprimendam*, indicativa vel directiva sunt, non praeceptiva pro Pontifice, ita ut haec facultas, etiam aliter data, valeat, dummodo de illius genuinitate nullum sit dubium. Ex relato autem decreto Tridentino patet hoc privilegium non excludere examen coram episcopo ordinaturo subeundum (n. 749), nisi speciale indultum ab hoc examine eximat. Pariter hoc privilegium non excludere commendationem morum a proprio Ordinario faciendam, rescripsit S. C. C. die 28 Apr. 1575, apud Monacelli, *op. cit.*, p. I, tit. IV, form. IX, n. 10; sed pro alumnis collegii de Propaganda Fide aut pro alumnis Graecis collegii Graeci, sufficiunt testimoniales rectoris, sicuti pro regularibus eodem indulto gaudentibus sufficiunt testimoniales superioris.

897. Demum aliquando *episcopo* fit facultas ut clericum extraneum promovere licite possit absque dimissoriis Ordi-

(1) Riganti, in *Reg. XXIV Cancell. Apost.*, § III, n. 322.

(2) Honorante, *l. c.*

narii, eidemque dare litteras dimissorias. Ita Cardinalis Urbis Vicarius insignire potest prima clericali tonsura, non autem ordinibus sive minoribus sive majoribus, exteros in Urbe commorantes etiam sine litteris dimissorialibus suorum Ordinariorum, ex indulto vivae vocis oraculo concessa a Gregorio XIV, die 20 Martii 1591 (1). Haec autem facultas quamvis limitata non sit ad illos tantum qui per triennium vel per aliquod praefixum temporis spatium in Urbe moras duxerunt, cum non desint exempla in contrarium, tamen Vicarii pro tempore fere semper ea usi sunt, inspecta principaliter triennali in Urbe habitatione, ac nonnisi cum magna cautela et animadversione. Hac facultate numquam usus est Vicesgerens, sed unus Cardinalis Vicarius (2). Cum vero Cardinalis Vicarius valeat hos exteros ipse tondere, poterit quoque permittere ut ab alio tondeantur. Pariter in Collectanea S. C. de Prop. Fide, n. 1163, 1165, permittitur episcopis promovere sine dimissoriis suorum Ordinariorum clericos qui in determinatis in supplici libello circumstantiis reperiuntur.

De indulto apostolico pro ordinatione candidati diversi ritus, vide n. 904 sequ.

c) In casu cap. 2, De temporibus ordinationum, in 6º.

898. Tandem episcopus alienus licite ordinat in casu *cit. cap. 2, De temporibus ordinationum, in 6º*. Scilicet episcopus alienus, ordines conferens sine litteris dimissoriis proprii Ordinarii et sine apostolico privilegio, est suspensus a collatione ordinum; de qua re n. 900. Jam vero Gregorius X, *l. c.*, agens praecise de episcopis ita suspensis statuit: « Postquam eorum suspensio fuerit manifesta, absque ipsorum etiam licentia, interim recipiendi ordines ab aliis vicinis episcopis, alias tamen canonice, liberam concedimus facultatem ». *Manifesta*, nempe per sententiam declarativam quae in praesenti disciplina uni R. P. reservatur (3). *Vicinis*

(1) Honorante, *cap. XI, not. I*; Riganti, *l. c.*

(2) Honorante, *l. c.*

(3) Giralardi, p. I, sect. 93, contra Pirhing, I, XI, n. 28 et Glossam in *cit. cap. 2, v. manifesta*, putantes sufficere notorietatem facti.

episcopis, idest episcopis dioecesium conterminarum, quarum inter plures promovendus seligere potest. Cum vero infra annum suspensionis ii episcopi habeant ordinandi potestatem, possunt quoque infra idem tempus dare litteras dimissorias, sicut potest ipse episcopus proprius suspensus a collatione ordinum, quia, concedens litteras dimissorias, ordines ipse non confert.

Porro ideo hoc privilegium vicinis episcopis conceditur, quia aequum est ut sicut episcopus proprius alienos subditos ordinavit sine licentia, ita etiam sui subditi ordinentur sine ejus licentia, et ita in eo puniatur in quo peccavit.

Plures censent huic privilegio locum non esse, si episcopus proprius alia suspensione detineatur; quod forte indicat illud *taliter suspensorum* in verbis Gregorii X (1).

Nec videtur Engel, I, XI, n. 36, bene extendere hoc privilegium ad casum in quo episcopus proprius est excommunicatus.

Praeterea hoc privilegium non comprehendit gradus a quorum collatione episcopus proprius suspensus non est, e. g. in omnium sententia primam tonsuram (n. 900) (2); quos proinde episcopi vicini sine illius licentia dare nequeunt.

Hoc privilegium episcoporum vicinorum non esse revocatum lege generali Conc. Trid., *sess. XXIII, cap. VIII, de ref. (n. 801)*, auctores passim affirmant.

899. Huc usque enumeravimus casus in quibus episcopus non proprius alienos subditos licite promovet. Extra hos casus promotio facta ab alieno episcopo non solum foret per se graviter illicita pro ordinante et pro ordinato, etsi agatur de sola initiatione primae tonsurae (3), sed etiam gravibus plecteretur poenis a sacris canonibus statutis; quas ordinans non effugit, licet fuerit archiepiscopus aut patriarcha infra R. P. Modo has poenas exponere debemus.

900. *Episcopus ordinans* antiquo jure erat suspensus per annum a celebratione Missae, ex *can. 28, c. 7, q. 1*, in Decreto. In *cap. 2, De temporibus ordinationum*, in 6°,

(1) Pirhing, I, c., Glossa, I, c., v. *taliter*.

(2) S. Alph., VI, n. 769.

(3) D'Annibale, III, § 123.

statuitur suspensio latae sententiae per annum a collatione ordinum contra episcopum qui scienter seu affectata ignorantia vel quocumque alio figmento quaesito praesumpserit ita ordinare. Hanc poenam confirmavit Conc. Trid., *cit. sess. XXIII, cap. VIII, de ref.*; nam post regulam generalem de ordinatione a proprio tantum episcopo recipienda, Concilium subdit: « Quod si quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujusvis generalis aut specialis rescripti vel privilegii praetextu, etiam statutis temporibus permittatur, nisi ejus probitas ac mores Ordinarii sui testimonio commendentur; si secus fiat, ordinans a collatione ordinum per annum et ordinatus a susceptorum ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus ». Similis sanctio legi potest in const. *Speculatores* in fine (*Alleg. III*). Tandem in const. *Apostolicae Sedis*, *art. 3* inter suspensiones R. P. reservatas, legitur: « Suspensionem per annum ab ordinum administratione ipso jure incurrunt ordinantes alienum subditum etiam sub praetextu beneficii statim conferendi aut jam collati, sed minime sufficientis, absque ejus episcopi litteris dimissorialibus ». Quamquam in hoc articulo const. *Apostolicae Sedis* expresse excipiat a statuta sanctione tantum casus litterarum dimissorialium, tamen addere debes et casum indulti apostolici, de qua re nemo dubitat, et casum *cit. cap. 2, De temp. ord.*, in 6°, juxta receptam sententiam. Cum vero hic articulus agat de episcopo alieno *ordinante* et strictae subsit interpretationi, non comprehendit episcopum alienum primam tonsuram conferentem (2); qui proinde peccat, sed censuras non contrahit. Pariter cum in eodem articulo episcopus alienus ordinans dicatur suspensus ab *ordinum administratione*, sequitur non esse suspensum ab administratione primae tonsurae quae non est ordo, et neque a concessione litterarum dimissorialium. Certe est suspensus ab administratione ordinum quos contra canones contulit, ut scilicet in eo puniatur in quo peccavit. Num sit quoque

(2) D'Annibale, III, § 162; Schmalz., I, XI, n. 66; Pennacchi, *Comm. in const. Apostolicae Sedis*, *cit. art. 3*, qui citat plures alios commentatores.

suspensus ab administratione ordinum superiorum et inferiorum, non convenitur inter doctores; putamus sententiam affirmativam veram esse, ita ut episcopus alienus, hac suspensione irretitus, nullum ordinem jam amplius conferre licite queat (n. 737) (1).

901. Praeterea Conc. Trid., *sess. XIV, cap. II, de ref.*, decernit episcopum titularem alienos subditos absque sui proprii praelati expresso consensu aut litteris dimissoriis promoventem sive ad ordines sive ad primam tonsuram, esse ipso jure suspensum ab exercitio pontificalium per annum.

902. Contra *ordinatum* vero Conc. Trid., *cit. sess. XXIII, cap. VIII, de ref.*, decernit: « Et ordinatus a susceptorum ordinum executione, quamdiu proprio episcopo videbitur expedire, sit suspensus »; et idem statuit *cit. sess. XIV, cap. II, de ref.*, agens de ordinatis ab episcopo titulari. Haec censura, licet non legatur in const. *Apostolicae Sedis*, tamen adhuc viget, cum lata sit a Conc. Trid. Sed manifestum est hanc censuram non afficere initiatum primae tonsurae, qui proinde puniri potest, sed censuras latae sententiae non contrahit. In *cit. can. 1 et 3, dist. 21*, in Decreto, haec ordinatio dicitur irrita, scilicet quoad exercitium ordinis recepti (2). Honorante, *cap. III, not. I*, merito censet vicarium capitularem posse absolvere a suspensione subditos qui, sede vacante, absque suis litteris dimissoriis, ab alieno episcopo fuerunt ordinati; quod verum esse putamus etiam de subditis sede plena promotis absque episcopi licentia. Qui vero dolo aut fictione dimissorias obtinuerunt, peccarunt quidem mortaliter, sed censuras ipso jure non contrahunt, quidquid nonnulli in contrarium dixerint (3). Tandem privatur insuper privilegio fori, post declarationem iudicis, promotus ad primam tonsuram vel minores ordines cum dimissoriis falsis, aut cum indebitis dimissoriis capi-

(1) Schmalz., *l. c.*, contra Giraldi, *I, sect. 93*; Petra, in *comm. const. VII Pii II, n. 34*; Fagnanus, in *cap. 14, De temp. ord., n. 17 sequ.*, qui putant hanc suspensionem non afficere ordines inferiores.

(2) Glossa in *cit. cap. 2, De temporibus ordinationum, in 6°, v. statuunt.*

(3) Honorante, *cap. VI, not. III.*

tuli vel vicarii capitularis, ex Conc. Trid., *sess. VII, cap. X, de ref.* Ordinatam ab episcopo non suo sine dimissoriis proprii Ordinarii non esse irregularem, diximus n. 193.

903. Benedictus XIV, in const. *Etsi pastoralis, 26 Maii 1745*, statuit etiam poenam suspensionis contra ordinantem et ordinatum, si Graecus, subditus episcopo Latino, sine dimissoriis sui Ordinarii Latini, promovetur Graeco ritu ab episcopo Graeco, aut viceversa. Quid si Graecus in casu sine dimissoriis Ordinarii Latini promovetur Latino ritu ab episcopo Latino, aut viceversa? Putamus ob commixtionem rituum aliam manere suspensionem, de qua n. 907.

C. — *Quandonam episcopus proprius saeculares illicite ordinet.*

a) Quando subditus est diversi ritus.

904. Episcopus proprius suum subditum ordinare nequit, contra regulam Tridentinam (n. 801), in primis si subditus est ritus diversi, idest episcopus ritus Latini et subditus ritus Graeci, aut viceversa. Id tradit expresse Coelestinus III in *cap. 9, De temporibus ordinationum*, ibi: « Nolumus de cetero commixtiones et consuetudines rituum in ordinibus observari ». Sed de hac re fusius agit Benedictus XIV in *cit. const. Etsi pastoralis, § VII.*

905. In primis sub § II, n. 11, laudatus Pontifex statuerat generalem regulam: « Infantes ad ejus parochi jurisdictionem pertinent, cujus ritu sunt baptizati, cum per baptismum fiat suscepti ritus Graeci vel Latini professio, ita ut ad Latinum ritum spectent qui Latinis caeremoniis baptizati fuerint, qui vero ritu Graeco sacramentum baptismi susceperint, in Graecorum numero sint habendi... nisi iis baptismus collatus fuerit vel ob gravem necessitatem, cum nimirum morti proximi fuerint, nec haberi potuerit proprii parochi vel ritus copia, vel ex dispensatione apostolica, videlicet cum facultas data fuerit ut Latine quidem baptizentur, sed in suo ritu Graeco permaneant; in iis enim casibus non censentur a proprio ad alium ritum transiisse ».

906. Deinde sub n. 14 ejusdem § II, idem Pontifex do-